

Rozdział 1.

Zasady odpowiedzialności karnej

Przepisy znajdujące się w pierwszym rozdziale Kodeksu karnego, tak jak wskazuje to jego nazwa, określają podstawowe zasady odpowiedzialności karnej. Oprócz wskazanych przepisów, pierwszy rozdział publikacji obejmuje również normy kształtujące odpowiedzialność sprawcy za przestępstwa popełnione za granicą, określone w rozdziale trzynastym Kodeksu karnego.

Na szczególną uwagę zasługuje art. 1 KK, który zawiera, można rzec, podstawowe elementy struktury przestępstwa. Jednak w tym miejscu nie zostaną one omówione. Zakładamy, że przed przystąpieniem do rozwiązywania przypadków, każdy ma za sobą lekturę podręcznika lub odpowiedniej części komentarza. Tu jedynie wskazać należy, że oceniając konkretny stan faktyczny pod względem realizacji znamion przestępstwa stypizowanego w części szczególnej Kodeksu karnego, każdorazowo organ procesowy musi udzielić odpowiedzi na pytania:

- czy oceniane zachowanie jest czynem?
- czy oceniany czyn jest zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia (zobacz także art. 115 § 1 KK – zawierający definicję czynu zabronionego)?
- czy oceniany czyn jest bezprawny?
- czy oceniany czyn jest karygodny, tj. społecznie szkodliwy w stopniu wyższym niż znikomy (zobacz art. 1 § 2 KK i art. 115 § 2 KK)?
- czy oceniany czyn jest zawiniony? (art. 1 § 3 KK)?

Na te same pytania musimy bardzo często odpowiedzieć rozwiązując casus. Dlatego stanowią one pierwotny szkielet jego rozwiązania.

Należy, w wypadku przestępstw skutkowych, pamiętać o treści art. 2 KK, który ogranicza krąg podmiotów ponoszących odpowiedzialność za przestępstwa materialne popełnione przez zaniechanie do tzw. gwarantów nienastąpienia skutku. Dlatego przy casusach, w których jako forma zachowania sprawcy opisane jest zaniechanie (brak aktywności), musimy zawsze rozważyć, czy na

podmiocie spoczywał prawny obowiązek działania, a zwłaszcza zapobiegnięcia skutkowi.

Skoro mowa o przestępstwach materialnych, jeżeli już z takimi mamy do czynienia w kazusie zwróćmy uwagę czy między ocenianym zachowaniem sprawy a skutkiem istnieje związek przyczynowy. Czasami „hakiem” w kazusie jest właśnie brak takiego związku (albo odwrotnie).

Artykuł 4 KK obejmuje istotne wskazówki dotyczące stosowania ustaw, gdy obowiązywała inna ustawa w czasie popełnienia ocenianego czynu, a inna w czasie orzekania. Nie odnosimy się do treści tego artykułu we wszystkich kazusach, ale tylko w tych, które wskazują na zagadnienia intertemporalne, w szczególności mamy wskazanie dat czynów odleglejsze niż obowiązujący Kodeks karny. Wówczas pominięcie zwłaszcza treści art. 4 § 1 KK i oceny względności konkurujących ustaw będzie poczytane za istotną lukę w rozwiązaniu kazusu.

Bardzo często w kazusach chodzi o wskazanie czasu popełnienia przestępstwa, niekoniecznie związane jest to z zagadnieniami intertemporalnymi, ale może chodzić także o przedawnienie karalności, czy możliwość pociągnięcia sprawy do odpowiedzialności karnej na zasadach określonych w Kodeksie karnym, zważywszy na przykład na wiek sprawy. Dlatego też tam, gdzie pojawiają się daty, musimy pochylić się nad treścią nie tylko art. 4 KK, ale także art. 6 § 1 KK, jak również art. 10 KK. O czasie popełnienia czynu zabronionego mowa też np. w art. 31 KK, który traktuje o niepoczytalności, poczytalności w znacznym stopniu ograniczonej sprawcy w czasie czynu. Trzeba przy tym pamiętać, że Kodeks karny przewiduje równoważne czasy popełnienia przestępstwa, a mianowicie: czas, w którym sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był obowiązany (tu zauważyć też trzeba, że obowiązki mogą wynikać nie tylko z przepisów rangi ustawowej, ale także mogą być zamieszczone w aktach prawnych niższego rzędu). Istotne jest jednak w rozwiązywanym kazusie wskazanie na istnienie obowiązku po stronie sprawcy.

Podobne reguły dotyczą miejsca popełnienia przestępstwa, które definiuje artykuł 6 § 2 KK. Ustawa wskazuje, że jest nim miejsce, gdzie sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był obowiązany, albo gdzie skutek nastąpił lub według zamiaru sprawcy miał nastąpić (oczywiście pomijamy konsekwencje procesowe miejsca popełnienia przestępstwa związane chociażby z właściwością sądów). Przy uwzględnieniu jednak treści art. 5 KK oraz art. 109 KK – 114 KK miejsce popełnienia przestępstwa przez konkretną osobę nabiera szczególnego znaczenia i pominięcie tych kwestii przy rozwiązaniu konkretnego kazusu może pozbawić nas koniecznej liczby punktów do uzyskania pozytywnej oceny. Na marginesie zauważyć należy, że reguły tzw. prawa karnego międzynarodowe-

go, mają coraz większe praktyczne znaczenie także w codziennym stosowaniu prawa przez organy procesowe. Sprawcy przestępstw przemieszczają się bowiem przekraczając granice państw, popełniają przestępstwa coraz częściej w grupach o składzie „międzynarodowym”. Zdobycie szerszej wiedzy w tym zakresie przyda się nie tylko przy rozwiązywaniu kazuśów, ale także podczas praktyk zawodowych, aplikacji i pracy zawodowej.

Artykuł 7 KK wskazuje na istotny w praktyce podział przestępstw na zbrodnie i występki. Jego znajomość przydaje się nie tylko przy klasyfikacji przestępstw, ale np. przy określaniu kar z nadzwyczajnym złagodzeniem (zobacz treść art. 60 § 6 KK), czy obostrzeniem (zobacz art. 64 § 3 KK), nie mówiąc już o obliczaniu terminów przedawnienia, a to już ma wymiar praktyczny przy rozwiązywaniu kazuśów.

Kolejne przepisy art. 8 i 9 KK nie są przy kwalifikacjach prawnych (podobnie jak wcześniejsze) przywoływane. Jednak zawsze odczytując elementy strony podmiotowej poszczególnych czynów musimy pamiętać o ich treści. Prokurator opisując czyn zarzucany podejrzanemu w postanowieniu o przedstawieniu zarzutów albo w akcie oskarżenia, a sędzia przypisując popełnienie przestępstwa oskarżonemu musi zawsze określić umyślność, czy też nieumyślność zachowania sprawcy. Powinien też podać dodatkowe elementy wskazujące np. na rodzaj zamiaru. Dlatego w poszczególnych kazuśach istotne jest uchwycenie tych elementów stanu faktycznego, które mogą mieć wpływ na ocenę umyślności lub nieumyślności zachowania sprawcy, odróżnianie skutku zachowania od następstwa (art. 9 § 3 KK). Pozwoli to nie tylko wskazać prawidłową kwalifikację prawną (np. przestępstwo umyślne, przestępstwo nieumyślne), ale i uzasadnić proponowane rozwiązanie. Dlatego niewątpliwie przyda się przed egzaminem uważna lektura podręczników w tej części lub komentarzy do wskazanych przepisów Kodeksu karnego.

Ustawodawca uzależnia odpowiedzialność sprawcy czynów zabronionych m.in. od jego wieku. W tym zakresie istotne znaczenie ma art. 10 KK, a przy rozwiązywaniu kazuśów zwłaszcza art. 10 § 2 KK może okazać się przydatny. Jego treść bowiem jest częstokroć kluczem do rozwiązania kazuśu, w którym – tak na marginesie – wskazuje się wiek sprawcy (np. niespełna x-letni Herakles). Jeżeli już mamy taką sytuację to nie zapominajmy, że nie zawsze przy rozwiązaniu kazuśu możemy poprzestać na wskazaniu kwestii kwalifikacji prawnej czynu poszczególnych sprawców, czasami autorzy oczekują jeszcze zajęcia stanowiska w przedmiocie orzeczenia kary, więc pamiętajmy o art. 10 § 3 i 4 KK, ale także o art. 54 KK i art. 60 § 1, 70 § 2, 73 § 2 KK. Przy okazji „nieletniości” zwrócić należy również uwagę na definicję młodocianego zawartą w art. 115 § 10 KK (może się przydać przy rozwiązywaniu kazuśów).

Ostatnie dwa artykuły zawarte w tym rozdziale bardzo często są wykorzystywane w kasusach. Są one także istotne z tego względu, że zarówno art. 11 § 2 KK, jak i art. 12 KK (jeżeli stwierdzimy, że w danym stanie faktycznym mają zastosowanie) muszą uzupełnić kwalifikację prawną przestępstwa. Wykład prawa karnego materialnego zapewne uwypuklił znaczenie teorii jedności i wielości czynów. Nie jest to tylko problem teoretyczny. Te zagadnienia mają kolosalne znaczenie praktyczne. Wystarczy zobaczyć na obszerność tez komentarzy w tym zakresie, ale także wielość literatury (nie tylko obszerność wykładu w podręcznikach, ale przede wszystkim artykułów i głos publikowanych w czasopismach prawniczych). Warto więc pochylić się dłużej nad tymi zagadnieniami. Lektura dotycząca problematyki art. 11 i 12 KK to jednak nie wszystko. Dobrze jest w tym zakresie odnieść się jednocześnie do problemów poruszanych przy okazji omawiania zbiegu przestępstw (art. 85 KK) i ciągu przestępstw (art. 91 KK). Nie miejsce tu na wykład w tym zakresie, ale zawsze przystępując do rozwiązania kazusu należy w pierwszej kolejności rozstrzygnąć czy mamy do czynienia z jednym czynem, czy tych czynów jest więcej, czy stanowią one jedno przestępstwo, czy też nie, a wtedy zająć stanowisko odnośnie prawnej kwalifikacji ocenianego zachowania sprawcy.

Zgodnie z brzmieniem art. 11 § 1 KK jeden czyn stanowi jedno przestępstwo, co nie oznacza, że zachowanie ocenione jako jeden czyn opisujemy jednym przepisem ustawy. Ustawodawca nie musiał akurat przewidzieć przepisu adekwatnego dla prawnego opisu konkretnego zachowania. Mamy art. 11 § 2 KK, który pozwala nam na uzupełnianie prawnej kwalifikacji zachowań, tak aby ta odzwierciedlała możliwie najpełniej charakterystykę opisywanego czynu. Jest to szczególnie przydatne, gdy jeden typ czynu zabronionego jest umyślny, a drugi nieumyślny. Dodatkowo warto przypomnieć jeden z podziałów przestępstw, a mianowicie klasyfikację na przestępstwa z narażenia (konkretnego i abstrakcyjnego) i przestępstwa naruszenia dobra prawnego.

Ze zbiegiem przepisów ustawy mamy do czynienia w sytuacji, w której ten sam czyn w znaczeniu naturalnym (ten sam kompleks uzewnętrzniczonych ruchów, ten sam fragment ocenianego zachowania) realizuje znamiona dwóch lub więcej typów czynów zabronionych opisanych w przepisach ustawy karnej. Jednak zanim zastosujemy kumulatywną kwalifikację, o której mowa w art. 11 § 2 KK musimy ustalić stosunki logiczne (tylko przypominając, że mogą między przepisami zachodzić stosunki zawierania, wykluczania się i krzyżowania) zachodzące między zakresami poszczególnych, wchodzących w grę, przepisów ustawy. Niestety wyuczenie się reguł wyłączenia wielości ocen (nawet w wersji łacińskiej, bo tak najczęściej są przedstawiane w podręcznikach) często nie wystarcza, by prawidłowo dokonać prawnej oceny zachowania opisanego w kasusie.

Praktyka i częste analizowanie przytaczanych w komentarzach tez orzeczeń sądów „czyni mistrza” i pozwoli nam na zachowanie stoickiego spokoju w sytuacji, gdy w naszym egzaminacyjnym kazusie zauważymy symptomy wskazujące na problematykę jedności i wielości czynów (przestępstw).

Pamiętać należy jednak (zwłaszcza w wypadku egzaminów aplikacyjnych), że wyjątkowo ustawodawca polski przyjmuje, że sprawca popełnia tyle przestępstw, ile typów czynów zabronionych sprawca swoim zachowaniem wyczerpał. Tzw. idealny zbieg przestępstw występuje w art. 8 Kodeksu karnego skarbowego (jeżeli ten sam czyn będący przestępstwem skarbowym lub wykroczeniem skarbowym wyczerpuje zarazem znamiona przestępstwa lub wykroczenia określonego w przepisach karnych innej ustawy, stosuje się każdy z tych przepisów). Podobne zresztą rozwiązanie przyjęto w art. 10 § 1 Kodeksu wykroczeń (jeżeli czyn będący wykroczeniem wyczerpuje zarazem znamiona przestępstwa, orzeka się za przestępstwo i za wykroczenie, z tym, że jeżeli orzeczono za przestępstwo i za wykroczenie karę lub środek karny tego samego rodzaju, wykonuje się surowszą karę lub środek karny. W razie uprzedniego wykonania łagodniejszej kary lub środka karnego zalicza się je na poczet surowszych). Powyższe regulacje mają – co jeszcze raz należy podkreślić – charakter wyjątkowy.

W przypadku zbiegu przepisów sąd, zgodnie z art. 11 § 2 KK, skazuje za jedno przestępstwo na podstawie wszystkich zbiegających się przepisów ustawy. Podając kwalifikację prawną przywołujemy typy czynów zabronionych pozostających w zbiegu i jednocześnie podajemy art. 11 § 2 KK. Taka kwalifikacja będzie wyglądała np. art. 280 § 1 KK i art. 157 § 1 KK w zw. z art. 11 § 2 KK (gdy sprawca rozboju stosując przemoc wobec swojej ofiary spowodował u niej średnie obrażenia ciała). Kolejność przywoływanych przepisów części szczególnej podyktowana jest najczęściej surowością ich zagrożeń ustawowych karą, a w wypadku jednakowego ustawowego zagrożenia w pierwszej kolejności przywołujemy przepis, który najpełniej charakteryzuje zachowanie sprawcy (ujmuje najwięcej znamion czynu zabronionego).

Sąd skazując za tak zakwalifikowane przestępstwo wymierza karę na podstawie przepisu przewidującego karę najsurowszą, ale możliwe jest także zastosowanie środków przewidzianych w „łagodniejszych” przepisach (art. 11 § 3 KK). Gdy sankcje w poszczególnych przepisach są identyczne – karę wymierza się na podstawie tego, który określa typ, którego znamiona wypełnia zachowanie sprawcy stanowiące główny element przypisanego mu czynu (inaczej mówiąc najpełniej charakteryzuje zachowanie sprawcy). Podstawę prawną wymiaru kary zapiszemy również używając zwrotu „w związku”, co przykładowo będzie wyglądało (dla przykładu podanego powyżej) – art. 280 § 1 KK w zw. z art. 11 § 3

KK. W zasadzie kumulatywna kwalifikacja sama w sobie nie uzasadnia wyższego wymiaru kary, ale wpływa na zwiększenie stopnia karnoprawnego bezprawia, co uzasadnia wyższy wymiar kary.

Pamiętajmy jednak, że art. 11 § 2 i 3 KK znajdzie zastosowanie tylko w przypadku tzw. zbiegu właściwego (nigdy zaś przy zbiegu pozornym, ani przy zbiegu niewłaściwym).

W kazusach spotkamy jeszcze tzw. czyn ciągły – uregulowany w art. 12 KK. Jego przesłanki to: co najmniej dwa zachowania tego samego sprawcy, z góry powzięty zamiar, krótkie odstępy czasu, a w przypadku zamachu na dobra osobiste dodatkowo tożsamość pokrzywdzonego. Musimy je wszystkie odnaleźć w stanie faktycznym i dokładnie uzasadnić ich wystąpienie proponując wykorzystanie tej instytucji w kazusie. Również i tym razem w kwalifikacji prawnej takiego czynu ciągłego po artykule z części szczególnej Kodeksu karnego musi zostać przywołany art. 12 KK wskazujący na to, iż mamy do czynienia z czynem ciągłym (czynimy to pisząc „w zw. z art. 12 KK”).

Konsekwencją przyjęcia czynu ciągłego jest to, że sprawca mimo wielości zachowań odpowiada za jedno przestępstwo (w rezultacie zostanie wobec niego orzeczona tylko jedna kara), w przypadku przestępstw przeciwko mieniu należy zsumować wartość ukradzonego (zniszczonego) mienia oraz wartość wyrządzonych szkód (możemy więc mieć do czynienia w konsekwencji z typami przestępstw kwalifikowanych – zobacz np. art. 294 KK – ale także przy wielu drobnych np. kradzieżach mienia poniżej 250 zł, wielość zachowań podjętych w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w krótkich odstępach czasu z wielu zachowań wyczerpujących znamiona czynów zabronionych, stypizowanych w art. 119 § 1 KW jako wykroczenia sprawi, że sprawca będzie odpowiadał za przestępstwo z art. 278 § 1 KK, gdy łączna wartość zagarniętego mienia przekroczy 250 zł). Warto również zwrócić uwagę, bo właśnie o to w kazusie może chodzić – że czasem popełnienia czynu ciągłego jest czas ostatniego zachowania objętego znamieniem ciągłości, a to może mieć znaczenie np. przy obliczaniu terminu przedawnienia karalności czynu ciągłego.

Możemy również mieć do czynienia ze zbiegiem przestępstw, o którym możemy mówić tylko wtedy, gdy sprawca dopuścił się wielu czynów (w znaczeniu naturalnym). Prawnokarnej ocenie podlega wówczas wiele wyodrębnionych od siebie fragmentów zachowań. Jednak liczba przypisanych sprawcy przestępstw nie może przekraczać ilości popełnionych przez niego czynów. Oznacza to, że wielość przestępstw zakłada wielość czynów.

Wielość czynów nie zawsze prowadzi jednak do wielości przestępstw, o czym możemy przekonać się czytając nawet pobieżnie niektóre typy czynów zabro-

nionych przewidzianych w części szczególnej Kodeksu karnego. Nie wdając się w szczegóły, warto przy rozwiązywaniu pamiętać, że wyróżnia się np. przestępstwa dwuaktowe (np. art. 280 § 1 KK), przestępstwa wieloczynowe, zbiorowe (np. art. 207 § 1, 209 § 1 KK), przestępstwa złożone (np. art. 270 KK). Analiza znamion takich typów wskazuje jednoznacznie, iż wielość czynów nie przesądza o wielości przestępstw, a sprawca w takiej sytuacji mimo popełnienia wielu czynów odpowie za jedno przestępstwo, nie ma tutaj mowy o zbiegu przestępstw.

W tym miejscu również należy wspomnieć, że rozwiązując kazusy możemy natknąć się na sytuacje tzw. pomijalnego zbiegu przestępstw, a więc zmuszeni będziemy odnaleźć i uzasadnić wystąpienie tzw. czynów współukaranych uprzednich i następczych.

Realny (właściwy) zbieg przestępstw stanowi szczególną odmianę wielości przestępstw popełnionych przez tego samego sprawcę, dla którego przyjęcia konieczne jest spełnienie przesłanek określonych w art. 85 KK. Konsekwencją zaś tego jest wymierzenie kar jednostkowych za wszystkie przestępstwa popełnione przez sprawcę zanim zapadł pierwszy chociażby nieprawomocny wyrok, co do któregośkolwiek z nich i następnie wymierzenie za wszystkie pozostające w zbiegu przestępstwa kary łącznej.

Możemy też spotkać się ze szczególnym przypadkiem jednorodnego zbiegu przestępstw, który został uregulowany w art. 91 KK, a nazwany jest ciągiem przestępstw. Zwróćmy zatem uwagę, że popełnienie kilku przestępstw, kwalifikowanych na podstawie tego samego przepisu (lub tych samych przepisów, gdy każde z przestępstw pozostających w zbiegu podlega kumulatywnej kwalifikacji), w podobny sposób, w krótkich odstępach czasu, przy braku wyroku, chociażby nieprawomocnego, w stosunku do któregośkolwiek z nich, uprawnia sąd do wymierzenia jednej kary za wszystkie pozostające w ciągu przestępstwa w wysokości do górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego w przepisie, którego znamiona każde z tych przestępstw wyczerpuje, zwiększonego o połowę.

Kazusy

KAZUS 1

Agapita lecąc samolotem linii lotniczych „Lot”, na wycieczkę do Egiptu, postanowiła pokonać swój wrodzony lęk do podróżowania takim środkiem transportu. Chcąc się rozluźnić, wypita kieliszek wina, jednak brak natychmiastowego efektu skłonił ją, by czynność powtórzyć jeszcze kilkakrotnie. Po pewnym czasie, gdy upragnione odprężenie nastąpiło, w kobiecie wzбудził się instynkt polemiczny. Zainicjowała więc rozmowę z dziewczyną z sąsiedniego siedzenia, ta jednak niezbyt przychylnie podeszła do nieskładnych i bełkotliwych wywodów Agapity, w efekcie czego, ta druga mocno się zdenerwowała. Obsługa samolotu w tym czasie kazała zapiąć pasy i przygotować się do lądowania, ponieważ dotarli do kresu tego etapu podróży. Pijana kobieta zrobiła się agresywna i widząc częściowo unieruchomioną przez pasy sąsiadkę, postanowiła dać jej lekcję dobrych manier. Wymierzone w chwilę później trzy ciosy, złamały szczękę dziewczynie, wywołując konieczność kuracji przez następnych dziesięć dni.

Oceń zachowanie Agapity z punktu widzenia prawa karnego, z uwzględnieniem zasady terytorialności.

KAZUS 2

Chryzant jechał samochodem na dyskotekę razem z dziewczyną, Ismeną. Zakochana para nie mogła się powstrzymać od wyrażania sobie czułości, co polegało nie tylko na werbalnym przekazie. Ismena pobudzona obecnością ukochanego oraz romantycznym otoczeniem zacisznego lasu, przez który prowadziła droga, zaczęła się przytulać i całować Chryzanta. Chłopak zaproponował, zatrzymanie pojazdu, lecz Ismena stwierdziła, iż nie ma potrzeby, kontynuując równocześnie swe zabiegi. Młodzieniec czuł odpływające poczucie koncentracji

na prowadzeniu pojazdu, w pewnym momencie zorientował się, że samochód porusza się niewłaściwym pasem jezdni, szybko jednak powrócił na odpowiednią stronę. Kilka minut później Ismena ponownie zaczęła go całować, czynność tę przerwało gwałtowne uderzenie pojazdu w jakiś obiekt, którym okazał się Diogenes, powracający poboczem z grzybobrania. Mężczyzna w wyniku potrącenia zmarł na miejscu.

Rozważ odpowiedzialność Chryzanta i Ismeny w związku ze śmiercią Diogenesa.

KAZUS 3

Hilaria, matka 8-miesięcznego Genadiusza, wyszła do swej koleżanki Tryfonii, pozostawiając śpiącego chłopca samego w mieszkaniu. Wizyta okazała się bardzo trafiona, gdyż przyjaciółka organizowała prywatkę. Przedłużona zabawa wciągnęła kobietę do tego stopnia, że zapomniała o telefonie od męża, który informował o konieczności pilnego wyjazdu w delegację, nawet bez wcześniejszego powrotu do domu. Trwające do późnych godzin nocnych spotkanie, było mocno urozmaicone alkoholem. Hilaria powróciwszy do własnego mieszkania, wchodząc usłyszała cichy płacz. Na podłodze w swym pokoju leżał Genadiusz, chłopiec najwyraźniej spadł z łóżka i uderzył się o jakiś przedmiot, gdyż miał rozciętą głowę, a obok była kałuża krwi. Matka z trudem uświadomiła sobie, gdzie jest i co się stało, wytarłszy mu twarz, położyła go do snu, uznając że następnego dnia pójdzie do lekarza, choć zaniepokoiła ją nieco nazbyt bierna postawa dziecka. O poranku okazało się, iż chłopiec nie żyje. W wyniku sekcji zwłok stwierdzono, że przyczynę zgonu stanowił duży upływ krwi, jednak interwencja medyczna w czasie, gdy Hilaria była już w domu, mogła zapobiec śmierci.

Oceń zachowanie Hilarii.

KAZUS 4

Antypas, miał bardzo negatywny stosunek do teściowej Petregenii, kobiety, która go szczerze nienawidziła i pomimo dobrej sytuacji materialnej w jakiej się znajdowała, nigdy nie udzieliła wsparcia jemu, ani pozostałym członkom rodziny. Utrata pracy przez mężczyznę, niestety dla niego, oznacziała wizytę 23 maja 2002 r. w Rakowie, z prośbą o pomoc od Petregenii. Zdesperowany

Antypas miał plan, by jednocześnie poprawić swą sytuację majątkową, jak również pozbyć się darzonej szczerze negatywnym uczuciem osoby. W odwiedzinach zabrał silną truskę na gryzienie i w odpowiednim momencie wlał sporą dawkę do miodu, który „mamusia” trzymała w szafce. Jednak wbrew jego przypuszczeniom artykuł ten trafił jako prezent do Eufroniusza, drugiego, lubianego zięcia Petregenii. Eufroniusz jako koneser miodów pitnych, przyrzędził odpowiedni trunek, którym poczęstował na działce w Rakszewie, około 4 miesięcy później kolegę, Miroklesa. Substancja toksyczna, uszkodziła wątrobę i nerki temu ostatniemu, niosąc konieczność długiej i kosztownej kuracji.

Podaj czas i miejsce popełnienia czynu.

KAZUS 5

Demetriusz mając ukończone 16 lat dokonał rozboju. Wcześniej w wieku 12 lat, po raz pierwszy wszedł w konflikt z prawem karnym, rozbijając szybę w kiosku i biorąc stamtąd pisma pornograficzne. Następnie, gdy ukończył 14 lat, podpalił altankę w jednym z ogródków działkowych. W związku z tymi zachowaniami, stosowano wobec niego środki wychowawcze i poprawcze.

Rozważ możliwość ponoszenia przez Demetriusza odpowiedzialności na zasadach określonych w Kodeksie karnym.

KAZUS 6

Epafras pracował na budowie przy ociepleniu budynku. W trakcie wykonywania swoich obowiązków często palił papierosy, zaś niedopałki zazwyczaj wyrzucał w dół do wiaderka z wodą, które stało pod rusztowaniem. Pewnego dnia swoim zwyczajem nieugaszoną końcówkę papierosa strącił do pojemnika będącego na dole. Niestety ciecz, która się tam znajdowała, to benzyna, którą dostarczono na plac budowy. Beczka była otwarta, gdyż Ischyryon, postanowił odlać nieco dla potrzeb własnych i śpiesząc się, by nie został przyłapany przez kierownika, zapomniał ją zamknąć. Kontakt substancji z ogniem doprowadził do wybuchu, w wyniku którego jeden z pracowników doznał poparzeń trzeciego stopnia.

Rozważ odpowiedzialność w powyższej sytuacji.

KAZUS 7

Afrodyzy ożenił się we Francji z Larysą, obywatelką tego państwa, która wiedziała, iż w Polsce jej wybranek ma żonę, pozostając z nią od dwóch lat w separacji. Chciał wprawdzie wziąć wcześniej rozwód, jednak z uwagi na utrudnienia i procedury nie było to możliwe przed planowanym terminem ponownego ślubu.

Kto w tej sytuacji będzie narażony na odpowiedzialność karną oraz jakie znaczenie posiada fakt ponownego zawarcia związku małżeńskiego poza terytorium Polski?

KAZUS 8

Makrobiusz został skazany w Izraelu na karę 3 lat pozbawienia wolności za usiłowanie zabójstwa na kochance, gdy się okazało, iż jest jednym z wielu mężczyzn w jej życiu. Po odbyciu kary powrócił do Polski, gdzie wszczęto przeciwko niemu postępowanie karne w tej samej sprawie.

1. Na jakiej podstawie prawnej możliwe było wszczęcie postępowania w Polsce przeciwko Makrobiuszowi?
2. Jaki wpływ na ewentualny wymiar kary Makrobiuszowi będzie miał wyrok sądu w Izraelu i tamtejszy pobyt w więzieniu?

KAZUS 9

Teodyzy postanowił udać się do lekarza Pantaleona, celem uzyskania zaświadczenia, iż jest chory i w związku z tym nie może pracować. W całej sytuacji był tylko jeden mankament, Teodyzy był zdrowy jak przysłowiowy rydz. Wrodzone lenistwo i możliwość tygodniowego wyjazdu na zagraniczną wycieczkę, w sytuacji wykorzystania już całości przysługującego urlopu, wymusiły na nim przejaw kreatywności. Podjął decyzję aby wręczyć lekarzowi tapówkę, w tym zamiarze, w przeddzień wizyty, odłożył do koperty 200 zł i schował w szufladzie. Kilka godzin po tym, jego żona wzięła ową kopertę i nakleiwszy znaczek, po zapisaniu adresu, wysłała zawartość do ciotki, mylnie sądząc, że znajduje się tam uprzednio napisany list.

W tym samym czasie Teodyzy zabrał kopertę, w której faktycznie był napisany przez żonę list i poszedł do lekarza. Na wstępie wizyty wyjaśniwszy

jej cel, nieśmiało położył kopertę na stole Pantaleona. Lekarz z racji swego wieku miał problemy ze wzrokiem, co nie pozwoliło mu zauważyć koperty, jednak znając pacjenta od dziecka, postanowił wypisać stosowne zaświadczenie.

Dokonaj kwalifikacji prawnej przedstawionego zdarzenia. Rozważ odpowiedzialność Teodyzego oraz lekarza.

KAZUS 10

Gorgoniusz udał się na stację benzynową, by zakupić paczkę papierosów. Po dłuższej chwili, zirytowany wolnym tempem obsługi klientów, wyszedł. Gdy zmierzał do swojego samochodu, został zawołany przez Heliodora, który stał przy dystrybutorze. Mężczyzna również niezadowolony brakiem zainteresowania obsługi, śpieszył się do pracy. Ujrzawszy Gorgoniusza, z uwagi na kolor jego koszulki, charakterystyczny dla pracowników tej stacji, wręczył mu 100 zł i nie każąc sobie przynosić reszty odjechał. Gorgoniusz był zaskoczony sytuacją, nie namyślając się jednak, schował banknot do kieszeni, gdy miał już wyjeżdżać, wpadł na pomysł, że może uda się jeszcze gratisowo zatankować. Owszem zmniejszona w tym dniu liczba personelu nie zauważyła wcześniejszej ani tej sytuacji.

Oceń odpowiedzialność klientów stacji benzynowej.

KAZUS 11

Szesnastoletni Symforian postanowił zakupić komputer. Jednak sytuacja materialna jego rodziców nie pozwalała na realizację tego marzenia. Chłopak podjął się we własnym zakresie zgromadzenia niezbędnych środków. W tym celu poszedł nocą do sąsiedniego, opuszczonego domu, skąd wyniósł złom o wartości 150 zł, kilka dni później udało mu się niepostrzeżenie w sklepie, zabrać jednej z klientek portfel z torebki z zawartością 400 zł. Jednak ciągle ilość pieniędzy była niewystarczająca, więc gdy był w kościele i zauważył skrzynkę z datkami wiernych, poczekał aż zostanie sam i wziął zgromadzone tam 123 zł. W międzyczasie Symforian miał siedemnaste urodziny, wtedy otrzymał od chrzestnego 50 zł. Brakujące środki zdecydował się zdobyć kradnąc – z zaparkowanego pod blokiem samochodu – radio, które

następnie sprzedał za 100 zł. I tak w niespełna 5 miesięcy zgromadził konieczną kwotę.

Oceń stan faktyczny w zakresie pociągnięcia wskazanej osoby do odpowiedzialności oraz zaproponuj kwalifikację jego zachowania.

KAZUS 12

Filadelf, obywatel Grecji przyjechał w 2007 r. do Polski, przypadkowo na lotnisku został rozpoznany przez Kastora, który rok wcześniej został przez niego brutalnie pobity w dyskotece w Berlinie.

Czy Filadelf może zostać ukarany w myśl polskiego Kodeksu karnego?

KAZUS 13

Ketos, będąc na wycieczce klasowej w jednym z parków narodowych, oddalił się wraz z kolegami od reszty grupy. Uczniowie przechodzili obok tablicy informacyjnej, na którą składała się mapa terenu, opis szlaków turystycznych oraz widniejący centralnie wizerunek orła białego w koronie. Całość umieszczona została na zielonym tle. Ketos niewiele się namyślając zaczął wyrwać znak z ziemi, a kiedy to się udało skacząc po nim, doprowadził do jego znacznego uszkodzenia. Sprawcy postawiono zarzut znieważenia godła państwowego.

Oceń odpowiedzialność Ketosa.

(uwaga: zobacz art. 28 ust. 1 Konstytucji RP).

KAZUS 14

Eurynomos niezmiernie lubił sprawiać przykrość swej żonie, Feme. Wiedząc, że kobieta nienawidzi opery, codziennie rano przez długi okres czasu włączył niezwykle głośno Ifigenia na Taurydzie, co doprowadzało jego żonę do skrajnej wściekłości. Feme, w odwecie wielokrotnie przywiązywała wieczorami męża do łóżka i chłostała biczem po stopach powodując ich okaleczenia. Kobiecie postawiono zarzut znęcania się nad mężem. Sąd podnosząc kwestię wzajemności nagannych zachowań ze strony pokrzywdzonego i oskarżonej oraz cechy cha-

rakteryzujące pokrzywdzonego (tj. atletyczna budowa, pewność siebie) orzekł, że społeczna szkodliwość omawianego czynu jest znikoma i uwolnił oskarżoną od odpowiedzialności.

Oceń prawidłowość przesłanek, na jakich oparł swe orzeczenie sąd.

KAZUS 15

Cerber był lekarzem diagnostą w jednym ze szpitali specjalistycznych. Analizując zdjęcie głowy pacjentki Anake, wykonane tomografem komputerowym stwierdził on poważne zaburzenia powodujące konieczność przeprowadzenia skomplikowanej operacji. Lekarz nie zauważył jednak, że zdjęcie na podstawie którego postawił diagnozę, opisane jest imieniem i nazwiskiem zupełnie innej pacjentki. Cerber przedłożył wadliwą dokumentację diagnostyczną neurologowi, który również nie zwrócił uwagi na rozbieżności w danych występujących na zdjęciu i w diagnozie. Następnie dokumentacja trafiła do ordynatora oddziału neurochirurgii, który również przeoczył występującą rozbieżność i zarządził operację. Lekarz ją przeprowadzający także nie zauważył popełnionego na samym początku błędu. W wyniku operacji pacjentkę narażono na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, niepotrzebny stres i cierpienie.

Czy Cerber podlega odpowiedzialności karnej za swoje zachowanie?

KAZUS 16

Notos popełnił w 1994 r. przestępstwo zniestawienia, za które został skazany na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności. Mimo obowiązywania w trakcie orzekania Kodeksu karnego z 1997 r., sąd orzekający zastosował ustawę obowiązującą w czasie popełnienia przestępstwa, gdyż uznał, że w tej konkretnej sprawie będzie ona bardziej odpowiadać interesom oskarżonego. Od zapadłego wyroku apelację wniósł obrońca oskarżonego, podnosząc w niej rażące naruszenie prawa materialnego. Według niego zastosowanie w tego typu sprawach powinien mieć zawsze Kodeks karny z 1997 r.

Oceń prawidłowość przesłanki, na której oparta została apelacja.

(uwaga: zobacz art. 178 KK z 1969 r. oraz wyrok SN z dnia 4 czerwca 2004 r., sygn. III KK 125/03, LexPolonica nr 393303)